

שיר ליום השבת

עם ישראל זוכה לצאת ממצרים. פרעה ועמו רודפים אחרים ושואטים לתוך ים סוף שהפך לטיט לוהט. סוסיהם טובעים ומרכבותיהם מתפרקות "ויסר את אופן מרכבותיו וינהגו בכבדות". מבאר רש"י: 'מכח האש נשרפו הגלגלים'.

סיפור דומה התרחש בתקופה מאוחרת יותר, בימי שלטון המנדט הבריטי. וכך הווה:

באחת השבתות הוטל עוצר על ירושלים. כולם נאלצו להישאר בבתי. **רבי מרדכי שרעבי זצ"ל** ראש ישיבת המקובלים, שכל עתותיו הוקדשו ללימוד התורה, והגיוני נתונים בגירסא דאורייתא, לא שמע את הכרזים שהכריזו על הטלת העוצר, ולכן לא ידע שאסור לצאת לרחובה של עיר. ביום שבת בבוקר, יצא הצדיק מביתו כולו אחוז שרעפים ופסע לעבר יעד מסוים. לפתע מכונית משוריינת ובה שוטרים בריטיים עצרה לידו בחריקה עזה.

"הי יהודי, מה אתה עושה פה?!", קראו לעברו. הרב ננער ממחשבותיו וענה לתומו שהנו הולך למקום פלוני. ברם, השוטרים הקשוחים לא קיבלו את דבריו, בקול נוקשה גערו בו על שיצא מביתו בזמן העוצר, ודרשו ממנו לעלות למכוניתם שתובילו לבית המעצר.

נחרד הרב מעצם המחשבה שמאלצים אותו לחלל את שבת בנסיעה במכונית, וזאת בשל שלטונם האכזרי של האנגלים. הוא ניסה לפרוט על מיתרי רגשותיהם, והתחנן שירחמו עליו ויעזבוהו לנפשו, אך לשווא. הבריטים התנכלו לו, בפרט בראותם שלפניהם חכם נכבד ונשוא פנים. האחי! חשבו בליבם, זה יהיה "דג שמן"...

משראו שהרב מסרב לעלות למכונית, ניגשו אליו ארבעה שוטרים, אחזוהו בחוזקה, כבלו את ידיו באזיקים והשיבוהו בכח במכונית. "סע!" פקד המפקד על הנהג, וזה החל להתכונן לנסיעה. אולם, משמים תבעו את כבודה של השבת ועלבנו של רבנו הצדיק. בעוד הנהג מתניע את מכוניתו, נשמע קול פיצוץ אדיר מתחת לגלגלי המכונית, כל היושבים עצמו את עיניהם וקפצו בחרדה ממקומם, הם חשבו שרכבם עלה על מוקש אותו טמנו חברי המחתרת. כשפקחו עיניהם, ראו שמאומה לא אירע להם. "מהו מקור הרע העצום?" שאלו.

בדיקה קצרה העלתה, שכל ארבעת הצמיגים של המשוריינן הצבאי התפוצצו בבת אחת בקול אימים מחריש אזנים!

המפקד, שבמשך שנים רבות רכש לעצמו ידע בכל הקשור לכלי רכב, ראה בהתפוצצות ארבעת הגלגלים מאורע חריג בכל קנה מידה. הוא קישר מיד את הדבר כעונש על פגישה בכבודו של החכם היהודי שהושב בעל כורחו במכונית, ללא עוול בכפו. מיד ניגש המפקד אל רבי מרדכי וביקש את סליחתו על הצער שנגרם לו בשעה האחרונה. הוא פקד על שניים מהשוטרים ללוות את הרב בדרכו ולהמתין לו עד שיחזור בשלום אל ביתו.

נימוקו של המפקד לליווי השוטרים נבע מתוך חשש, שמא חוליה נוספת של שוטרים בריטים תתפוס את הרב, ומכונית משוריינת נוספת של המשטרה הבריטית תלך לאבדון, ועל כך באמת חבל. בכבוד רב הורד רבנו מהמכונית ופסע לאיטו למקום יעדו, כשקדושת השבת מרחפת על פניו, ושני שוטרים בריטים פוסעים בעקבותיו, שומרים ומגינים על צעדיו.

מאורה של הפרשה

"ויאמרו איש אל אחיו מן הוא..."

ויאמר משה הוא הלחם אשר נתן ד' לכם לאכלה"

על ידי אכילה בקדושה ובטהרה האדם מזכך את גופו, עד שאמר **ר' חיים ויטאל בשם האר"י זצ"ל** שעל ידי שאדם מברך על אוכל כשר בכוונה, יכול הוא להגיע לדרגת רוח הקודש, ונמשכת על פניו חזות טובה.

מה שאין כן מי שאוכל מאכלות אסורות, ובלי ברכה, אז הדבר משפיע עליו. כפי שנאמר "ונשמאתם בם" שעל ידי המאכלות האסורות האדם מקבל טומאה, גופו ניזון מן הטומאה ופניו משתנות לרעה.

"ויאמרו איש אל אחיו מן הוא" באר **ר' מנחם מנדל מרימנוב זצ"ל**: במצרים עם ישראל היה אוכל אוכל גשמי שיש בו פסולת ואינו מזוקק בתכלית הזיקוק; אבל כשהקב"ה הוריד להם לחם מן השמים, האוכל היה כולו רוחני. וכאשר אכלו ממנו השתנו פניהם של ישראל לטובה.

ולכן כשראו אחד את השני לא הכירו זה את זה "ויאמרו איש אל אחיו מן הוא"? הרי זה לא אותו ראובן שהכרתי!

אך משה ענה להם: מדוע אין זה אותו ראובן "ויאמר משה אליהם הוא הלחם אשר נתן ד' לכם לאכלה" - טעם השינוי של הפנים זה מפני הלחם אשר נתן ד' שכולו קדוש וטהור מן השמים.

כשנתבונן על פניהם של בעלי תשובה, נוכל לראות בעינינו כיצד פניהם משתנות לטובה. נהיה להם טוהר ועדינות על הפנים, ואינם דומים למראה הקודם שלהם, משום שבאו לחסות תחת כנפי ד'.

מספרים על **ה'באר מים חיים'** שביום שבת מרוב קדושת היום היו משתנות פניו, וגופו היה נהפך ממש למראה גוף אחר, גדול ורחב יותר, משום הנשמה היתרה שהיתה מתווספת לו. (לחזות בנועם ד')

נקודה למחשבה

על ידי שאדם שומר את פיו, הוא זוכה להתברך בפרנסה טובה. ודרושי רשומות אמרו: 'פרנסה' אותיות 'רסן-פה', שעל ידי שהאדם מרסן את פיו מלדבר דיבורים אסורים, זוכה לפרנסה טובה. וכן אמרו 'כל המנבל פיו אפילו נגזר עליו שבעים שנה לטובה, נהפך עליו לרעה'. ובוודאי שמי ששומר פיו יתהפך מזלו לטובה. רמז נאה נתנו לכך מפרשי התורה "ד' ילחם לכם ואתם תחרישון": "ד' ילחם לכם" רק בתנאי אחד "ואתם תחרישון", תעשו את עצמכם כחרשים שלא שומעים לשון הרע, ולא מדברים כאילמים. ובספר 'יושיע ציון' מבוארים דברי חז"ל 'כל המעביר על מידותיו מעבירין לו על כל פשעיו' בהתאם לפסוק "ד' ילחם לכם":

'ילחם' אותיות 'ימחל' בתנאי ש'ואתם תחרישון', תעשו עצמכם כחרשים בזמן שפוגעים בכם, ואל תשיבו. תעבירו על מידותיכם ומשמים ויעבירו לכם על פשעיכם.

(לחזות בנועם ד')

נא לשמור על קדושת הגיליון. אסור לקרוא בזמן התפילה וקריאת התורה.

הצלחה ברו"ג: מש' נדף. **זוג המון:** אורית יהודית, יעקב משה, יוסף והדס בני מרים דבורה פנינה **רפ"ש:** הלל בן יעל אסנת. יוסף צבי בן מיכל. שרה שמחה בת עדי. תהילה בת יעל מיכל בת מרים דבורה פנינה. **לע"ב:** הה"ר עובדיה יוסף זצ"ל. ששון בן מסעודה ז"ל סניורה בת מתוקה ז"ל. חתון בת מרים ז"ל. חלווה בת מרים ז"ל. מתוקה בת סלחה ז"ל

בברכת שבת שלום!

עריכה: משפחת שמעיה

לע"ג אבינו הר"ר אילן סבה בן סניורה ז"ל

להקדשות ולתרומות 054-8403899

קוראים יקרים,

העלון מופץ **באלפי עותקים בירושלים ובפרבריה.**

כדי שנוכל להמשיך ולהפיצו ולהגדיל תורה -

אנו דוקוקים לעזרתכם. כל תרומה תתקבל בברכה.

לקרוא נכון את המפה

אדם נכנס לבר, פונה אל המוזג, ושואל "אתם צריכים, אולי, מאבטח?" המוזג עונה לו: "אולי, השאלה - האם אתה בכלל יודע לעשות את העבודה?" אותו אדם לא חשב פעמיים. הוא תפס בצווארון חולצתו של אחד האנשים שישבו מול הדלפק, הטיח בו את אגרופיו, זרק אותו מחוץ לבר. "נו, התקבלתי?" הוא שאל בגאווה. אמר לו המוזג: "אני לא יודע. נחכה עד שהבוס יתאושש מהמכות שנתת לו..."

אדם חושב שהוא מבין ויודע הכל, הבעיה היא שהוא לא קורה נכון את המפה. הוא לא מבין את הסיטואציה לאשורה. ממילא, תגובתו וכל אופן התנהלותו אינם מתאימים למצב, והוא ניזוק בשל המעשים של עצמו.

ד' נגלה אל יעקב אבינו, ואמר לו "אל תירא מרדה מצרימה... יוסף ישית ידו על עיניך". מהי 'השתת היד' של יוסף על עיניו של יעקב? ואיך היא קשורה ל'אל תירא'?

ה'משך חכמה' עונה ומבאר: "אומר בזה בקב"ה ליעקב, שלא יחקור בעיניו השכליות, מה התועלת לשלמות היוצאת מירידה למצרים, הלא היא ארץ טמאה וכו', ומה רוח רוחני יוצא מזה? אל יתבונן בזה, כי בודאי זה לטוב. ומהיכן יראה, שאין עליו להתבונן בזה? מכל המעשה עם יוסף. שהנה כל השנים וכל הצער שהיה ליעקב, מי פילל ומי מילל, שכל צער זה יהיה לתכלית כזו, שידור במצרים ויהיה לשליט יפרסם דעות צדקות, וכל הארץ יהיו כפופים לו.

ואם כן, יוסף ישית ידו על עיניך, כל המעשה עם יוסף מספיק הוא, כדי שתעצום את עיניך השכליות ולא תלך אחר הבנתך המוחשית, ותאמין ותדע שהכל לטובה".

סיפור יוסף הוא 'סמל' לעובדה, שאין אנחנו יכולים לסמוך על מראה עינינו. גם מאורע או מקרה, שנראים בעינינו כהתרחשות שלילית, שלא תצא ממנה טובה, מתבררים למפרע כדבר הטוב ביותר שהיה יכול להתרחש לנו.

כאשר היה יוסף נער צעיר, בן 17 בלבד, הוא נמכר על ידי אחיו לעבד. לאחר גלגולים הוא הגיע למצרים שהיתה המקום הגרוע ביותר בעולם מבחינה רוחנית. המצרים היו ידועים בהשחתת המידות שלהם, ברדיפת התאוות ובעבודת האילים. ניתן היה, לכאורה, להסיק מסקנות 'מתבקשות', כגון שאין לילד הזה שום סיכוי לשרוד מבחינה רוחנית. יוסף, שהורגל רק לקדושה, לטהרה ולמידות טובות, בבית יעקב אבינו - כלום יש לו סיכוי לשרוד בעומק הסחי והרפש?

גם מבחינה פיסית לא נראה שיש סיכויים רבים להצלתו. נער עדין נמכר לעבד, שוהה בין אנשים פושעים ומושחתים, ולבסוף גם נזרק לבית האסורים.

לבסוף, אף אחת מן התנחזיות השחורות לא התממשה. המציאות היתה הפוכה מהתחזית. יוסף שמר על עצמו היטב מבחינה רוחנית. לא רק שהוא לא הושפע לרעה מהמצרים, אלא שבזכותו התקרבו המצרים לאמונה בד'. מבחינה גשמית, היה ליוסף כל טוב. הוא הפך להיות השמנה לארץ מצרים, אשר על פיו יישק כל דבר. ולא זו בלבד, אלא שהוא כלכל את יעקב אביו, את אחיו ואת כל בני משפחותיהם בשנות הרעב. יעקב ובניו זכו לכבוד גדול בארץ מצרים בזכות יוסף.

"אל תירא" למה? כי "יוסף ישית ידו על עיניך". הבט בעניין מכירת יוסף, ותדע שגם הירידה למצרים, כמו כל מאורע והשתלשלות, היא לטובה. יש בכך לימוד והוראה לכל אדם בכל רגע ובכל מצב: אל תירא. כל מה שד' עושה - לטובה!

בדיקת פירות ט"ו בשבט

⊗ **אגוזי מלך ואגוזי פקאן** - יש לבדוק אם מכורסמים ואם מצויים חרקים, 'קורי משי' דביקים או פרוורים רבים.

⊗ **חרוב** - בחזקת נגוע. לשבור לחתיכות של 2 ס"מ ולבדוק היטב בפנים.

⊗ **משמש מיובש** - אם חצוי: להשרות מספר דקות במים פושרים, לשטוף ולבדוק משני הצדדים כנגד מקור אור. אם סגור: לפתוח ולבדוק כנגד האור משני הצדדים (נקודות אדומות, חומות או שחורות על קליפת המשמש אינן כנימות).

⊗ **ערמונים** - לפתוח לבדוק אחד אחד (אפשר גם אחרי קלייתם או בישולם).

⊗ **צימוקים**

המיובאים מקליפורניה באריזה מקורית הרמטית: בד"כ נקי. צימוקים מהארץ וצימוקים מקליפורניה שנארזו בארץ או נמכרים בתפוזרת: חייבים בבדיקה.

יש להפריד בין צימוקים דבוקים, להשרות כ-10 דקות במים חמים, לערבב ולהמתין עד שהמים יעמדו. להתבונן היטב במים ולראות אם תולעים בהירות או חרקים חומים צפים במים.

⊗ **שזיף** - בדרך כלל נקי.

לשטוף מבחוץ, לחצות מספר שזיפים, להוציא את הגליעין ולבדוק בפנים. או לשטוף בפנים תוך שפשוף באצבעות.

⊗ **תות שדה** - רצוי לקנות פרי מטיב מעולה.

חותכים בסכין את העלה הירוק עם מעט מהפרי הנוגע בו, וכן מקומות מקופלים, רכים וסדוקים.

חוצים את הפרי, משרים במי ניקוי כ-3 דקות, שוטפים היטב כל כמה יחידות תחת זרם מים חזק.

חוזרים על הפעולה שלש פעמים, ולאחר מכן טוחנים או מבשלים אותם.

אופן אחר במקום לטחון / לבשל: לאחר הניקוי הנ"ל לקלף שכבה דקה מהתות.

⊗ **תמר לח** - בחזקת נקי.

⊗ **תמר יבש** - לחצות, להוציא את הגליעין ולבדוק היטב את שני החצאים משני צידיהם כנגד האור.

צללית כהה עלולה להיות תולעת. פרוורים כהים באזור הגרעין הם סימן להמצאות תולעת.

⊗ **תאנה** - נגועה מאד. קשה להבחין בתולעים כי הן דומות מאד לנימי הפרי.

(בדיקת המזון הכלכה)

כשרי יהונתן אייבשיץ זצ"ל

היה ילד, באחת הפעמים בהן הלך בדרכו ל'חיידר' ללמוד, פגע בו ערל אחד והפלה בו את מכותיו על היותו יהודי.

רבי יהונתן שהיה חכם ופיקח, לא יותר, מה עשה בחוכמתו?

כאשר בא הגוי ללכת לדרכו אחרי שהפיק את זממו, קרא לו אומר לו: "רגע, אל תלך, יש לי כמה פרוטות שאמי הביא לי לקנות אוכל, ואני רוצה להביא לך אותם".

תמה הגוי: "הרי הפליתי בך מכות, ואתה רוצה עוד להביא לי כסף?!"

אמר לו הילד יהונתן: "תראה. יש היום מנהג אצל היהודים שגוי שמכה יהודי, צריך היהודי המוכה לשלש את כל הכסף שבכיסו ולהביאו לאותו הגוי. לכן קיימתי את המנהג".

מיד חשב הגוי לעצמו, מדוע אני הולך על קטנים שאין להם כסף, ארביץ לגבירים יהודים ואפליא בהם מכות נאמנות ואתעשר עושר גדול.

וכך עשה. הגיע לאזור בית הכנסת פגע בגביר שנקלע למולו והתחיל מפליא בו מכותיו. הגביר לא הבין מה קורה כאן, לא זו בלבד שנתן לו מכות נאמנות, אלא עוד ביקש הלה שיביא לו את כספו אשר בכיסו.

הגביר היה ממכובדי הקהל, ותכף שצעק התקבצו סביבו יהודים, תפסו את הגוי ולקחוהו לתחנת המשטרה.

מיד הובל הערל למעצר, עד עומדו לפני השופט למשפט.

תוך כדי החקירה על דבר הפשע שעשה שאלו החוקר על מה ולמה עשה כדבר הזה. והלה לתומו סיפר שבבוקרו של יום גשם נער יהודי, שאמר לו כי המנהג היום שמי שנתן מכות ליהודי, אותו יהודי צריך להביא לו את כל כספו. החוקר שאלו: מיהו אותו נער וכיצד נתקל בו, ועד מהרה התגלה בחקירתו גם מעשה הפשע שהפליא את מכותיו באותו הנער.

ביום המשפט נשפט הגוי גם על התעללותו בילד, וגם על פגיעתו בגביר. הוא קיבל עונש של קנסות כבדים מאד, ומעצר לזמן לא מבוטל.

וכל זה בזכות פקחותו של הילד יהונתן שהתפרסם בגדלותו לר' יהונתן אייבשיץ בעל ה'יערות דבש'.

(לחזות בנוגע ד')

שכינה ביניהם | הרב נחום דיאמנט

הסטיגמה והסובייקטיביות

"אני חושב כי הבעיה הגדולה בחיינו המשותפים" שטח פעם בפני אדם את טענותיו על אשתו, "היא ההתערבות של משפחתה. משום מה, הכל היא צריכה לספר להם, נושאים פרטיים עוברים דרכם, דרך עצותיהם והערותיהם.

יש לה בעל, שתדבר איתי! מה הם שייכים לעניינים שלנו?!"

"אבל אתה עצמך סיפרת אתמול, כי על בעיה מסוימת התייעצת עם אחיך. בנושא אחר אביך אמר לך כך וכך. אם כן, משפחתך מתערבת לא פחות."

"אתה טועה, כבוד הרב" השיב הלה. "המשפחה שלי לא מתערבת, היא מייצעת...". הוא לא פוליטיקאי. הוא אכן חושב מרגיש ובטוח כך. "מה שאני עושה זה בסדר; אך מה שהשני עושה הוא גרוע ועקום..." משפחתי מייצעת; משפחתה מתערבת.

ישנה בדיחה מפורסת על אמא שחיתנה בן ובת, ופגשה חברה.

"מה נשמע, מה שלום בנך החתן?"

"הבן שלי, מה אני אגיד לך, מסכן שנפל בפח. הוא ממש עבד נרצע לאשתו. בכל בוקר צריך להביא לה את כוס התה עד המיטה... עבד!"

"זאיך הצליחה בתך?"

"הבת שלי, משהו! בעלה מביא לה כל בוקר את כוס התה עד למיטה..."

הבדיחה היא החיים בראי עקום.

אישה אחת התלוננה באזני אשתי וביכתה את ביתה המסכנה שבעלה נסע לחו"ל לרגל עסקיו והשאיר אותה עם ארבעה ילדים.

רעייתו שאלה בפשטות "מדוע את מבכה את בתך? הרי כלתך, גם היא לבדה. בנך בחוץ לארץ, ולכלתך ב"ה יש שמונה ילדים?!"

"מה את רוצה, יש לה שמונה ילדים בבית, מה רע לה?"

ממש כך במילים האלו, ואז ראיתי שהבדיחה היא מציאות. והראיה של האדם היא עד כדי כך סובייקטיבית...

"ויהי בשלח פרעה את העם" פותחת הפרשה, והמפרשים מסבירים: "ויהי - לשון צער. נוטריקון וי-הי, קינה ונהי'. ומדוע? ועוד שאלה: "ויהי בשלח פרעה". וכי פרעה הוציאם, והלא ה' הוציאם: "ויהי בעצם היום הזה הוציא ה' את בני ישראל מארץ מצרים?" ושאלה אחת מתרצת בחברתה. אמת, שהקב"ה הוציאם ביד חזקה ובזרוע נטויה ובשפטים גדולים. אבל בפועל, מה ראו? שפרעה אמר: "קומו צאו מתוך עמי, ותחזק מצרים... למהר לשלחם". מה היה כתוב בעיתון למחרת? - שפרעה שלח אותם. וזהו: "ויהי". אה, איזה צער על המבט המעוות, המבט השטחי והגשמי, על אי-ראיית יד ה' במהלכים!

כסבורים אתם שעל העיתון המצרי, שופרו של פרעה, אנו מתלוננים? לא. וגם לא על העיתונים החרדים שלנו! אלא על מבטנו שלנו. על השקפתנו, בכל שטחי החיים!

העירה מיר היתה עיירת מחוז בחבל גרודנא, ובכל שבוע התקיים בה יום שוק, בו הציגו איכרי הסביבה את מרכולתם וקנו את צרכי ביתם. אוטובוס מיושן של אותם ימים היה עורך סבב בין הכפרים הפזורים סביב, והאיכרים עלו עליו עם סליהם וצורותיהם. עלה האוטובוס העמוס על גשר העץ הנטוי על הנהר בפאתי העיירה. הגשר קרס והאוטובוס צלל. כארבעים וחמישה איכרים טבעו, אחד לא ניצל. סערו הרוחות וחיפשו אשמים. אלו טענו שהגשר רעוע, בוניו אשמים. אלו טענו שלא תוחזק כראוי. אחרים סברו שמלכתחילה לא נועד לאוטובוסים כבדים. מנגד האשימו את הנהג שלא נסע בתנופה שתקל על המשקל. הכלל, מצאו ענין לדוש בו. עלה המשגיח, **רבי ירוחם ממיר זצ"ל**, ונשא שיחה. אמר: "בנוהג שבעולם, אדם רצח ונידון למוות, אין מריצים אותו אל הגרדום. עדיין יש תהליך ערעור, ובינתיים משכנים אותו באגף הנידונים למוות. תנאייהם אף משופרים משאר האסירים. חדרים מרווחים ואוכל בשפע. נתפסה חוליית מורדים ונשפטה למוות, חבריה מצורפים לאותו רוצח. נמצא ספסר בשוק השחור, נמצאו זיפני כספים, כל הנדונים למוות משוכנים יחדיו.

משתמו התהליכים ופיסקי הדין אושרו מוציאים את כולם ביום אחד, מעמידים אל הקיר מול כתת יורים, ומוציאים את פסק הדין אל הפועל. וזה מכלל 'מוראה של מלכות', שבלעדיו 'איש את רעהו חיים בלעו'. ידוע.

'בראש השנה יכתבון, וביום צום כפור יחתמו. כמה יעברון, וכמה יבראו. מי יחיה, ומי ימות. מי בקצו, ומי לא בקצו. מי במים' - ולא על היהודים בלבד, אלא: 'וכל באי עולם יעברון לפניך כבני מרון'. בראש השנה האחרון נגזר על אלכסי המתגורר בעיירה אזקופנא, על איגור המתגורר בינקא, ועל ארבעים ושלושה איכרים נוספים מכפרי הסביבה, למות בטביעה. הם חיו על זמן שאול, ולא ידעו. לכאורה, חיו בשגרת חייהם. ואז, נחתמה הגזירה. ועבר האוטובוס מכפר לכפר, מעלה את הנידונים למוות אחד לאחד, משלים את הסבב ועולה על הגשר, כדי לבצע את פסק הדין -

זה מה שהיה כאן, משפט שמים!
זה מה שלא היה כתוב בעיתון, זה מה שלא עלה בדעתנו -
זה מה שנאמר: "ויהי", לשון צער.
כמה צערו! איזה עיוות! "סיים המשגיח.

והיה **רבי ירוחם ממיר זצ"ל** אומר:

"למען האמת, אין לימוד מוסר חי יותר, מרעיש יותר, מעורר יותר, מקריאת העיתון. הרי עין בעין רואים בו משפטי שמים: 'מי במים ומי באש מי בחרב ומי בחיה, מי ברעב ומי בצמא, מי ברעש ומי במגיפה, מי בחניקה ומי בסקילה, מי ינוח ומי ינוע, מי ישקט ומי ייטרף, מי ישלו ומי יתייסר, מי יעני ומי יעשר, מי ישפל ומי ירום!'"

קבוצת מטיילים טבעה בשיטפון, "מי במים". משפחה נספתה בשריפה בבית, "מי באש". צעיר נדקר למוות בקטטה, "מי בחרב".

נערוך ניסיון:

קבוצה אחת תלמד 'שערי תשובה', 'חובות הלבבות' ו'ארחות צדיקים' לפני תפילת ערבית; וקבוצה שניה תקרא עיתון. ונראה, איזו מהן תתפלל ערבית ביתר להט ורגש, בהרגשה שהם 'מתפללים על דמם' בידיעה שהכל נחתך במרום - אין צורך, יודעים אנו מראש איך (לא) יתפללו לאחר קריאת העיתון. ומדוע?
משום שהעיתון מדווח: "ויהי בשלח פרעה", ולא "אל מוציאים ממצרים!"

והנורא מכל, שפרעה עצמו, לאחר כל המכות, לאחר שקם לילה ממיטתו, לאחר שמיהר לבקש את משה רבנו ולהתחנן לפניו שיצאו פרעה עצמו תמה: "מה זאת עשינו, כי שלחנו את ישראל מעבדנו?" "עשינו"? "שלחנו"?
אתם!?

ואם פרעה כך, מלכים ושליטים אחרים על אחת כמה וכמה. "הרבה מלחמות עשינו", טוענים הם לפני הקב"ה. והוא משיבם: שוטים שבעולם, מלחמות אני עשיתי, שנאמר: "ה' איש מלחמה!"

זה המבט הטבעי והאמיתי בבריאה: "פלגי מים לב מלך ביד ה'. על כל אשר יחפוץ יטנו".

ופרש **המגיד מדובנא זצ"ל** שיש פה משל נפלא: אדם חפץ להשקות שדהו. מה עושה?

חופר תעלת השקיה לאורך כל השדה עד לגדת הנהר, ברגע שהוא פורץ את המחסום - המים מתפרצים וזורמים בתעלה. אם תשאלו את המים, הם יענו שהם עצמאיים לחלוטין. מצאו פירצה, וחדרו בעדה, ושוטפים בלי מעצור. אך באמת, נטולי בחירה הם. החקלאי הוא שקבע את מסלולם והיתווה את דרכם, והם עושים רצונו ומגשימים תוכניתו. ברגע שהוא ישנה את התוואי, ישנו הם את מסלולם!
כך, מלך סבור שהוא זה שזיהה את ההזדמנות והוא שהחליט לנצלה, והוא היוזם והוא הפועל.
ובאמת "פלגי מים לב מלך ביד ה', על כל אשר יחפוץ יטנו!"

ולמעשה כל אחד מלך בתוך ביתו, "להיות כל איש שורר בביתו" - אך מנוהל ומנווט ממרום על כל צעד ושעל. מי שיודע זאת, אשריו. ומי שאינו יודע, "ויהי", וי והי!
וזו למעשה אחת ההוראות העיקריות, אחד הלקחים העיקריים, מיציאת מצרים!

בליל הסדר, ליל ספור יציאת מצרים והפקת לקחיו, ישב **רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל** וקרא בהגדה את הפסוקים: "ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולך אתו בכל ארץ כנען" - עצר ותמה:

בן שלוש גילה אברהם את בוראו, ומסר עצמו לכבשן אש על אמונתו, ועשה לה נפשות בחרן, ובארץ ישראל, ומכל זה לא מזכירים דבר?! ואמר בהתעוררות: אבל בלילה הזה אנו מכריזים על האמת - את הכל עשה הקדוש ברוך הוא!

"ואקח - ואולך - ואתן".
העיקר הראשון מי"ג העקרים:
"אני מאמין באמונה שלמה - באמונה שלמה! - שהבורא יתברך שמו הוא בורא ומנהיג את כל הברואים והוא לבדו - לבדו! - עשה עושה ויעשה לכל המעשים!"

"ירוחם תולעים ויבאש"

מי שמתגאה "ירוחם" מתרומם ומתנשא, צריך לתת לנגד עיניו שסופו "תולעים ויבאש" כי "מרבה בשר מרבה רימה". ופעמים רבות הגאווה מגיעה על ידי שאדם מרבה בשר, ששבעה נפשו ורם לבבו. לכן ייתן לנגד עיניו דברי התנא שהוא מרבה רימה. ואמר חכם אחד: מי ששוקל שמונים קילו צריך לחשוב שזה בסופו של דבר שמונים קילו תולעים... (החיד"א בשם רבנו אפרים)

הפתגם השבוע

אין מן האין אשפת נפון
למי שאינו אשפת א.

מרקו לא יכול היה לעזוב את הטרקטור של המטע. הוא פשוט היה מכור אליו. הכלי הגדול הזה, עם גלגלי הענק הפך למוקד חייו וליצירתו הגועשת, משעות הבוקר המוקדמות עד לשעות הלילה. אף אחד חוץ ממרקו התורקי לא הורשה לעלות על המפלצת הזו, שידעה לרסס, לחרוש, להוביל, ולעשות את כל הפעולות הנדרשות למטעי הענק של הקיבוץ, שהשתרעו מאופק לאופק. יכולתם לספור שם על כף יד או שתיים מטעי אבוקדו, מנגו, תפוזים, אשכוליות וקלמנטיות. כן, בקצה הדרומי מזרחי השתרעו להם גם מטעים קטנים של פקנים, ולימון מתוק, מטעים שעדיין לא הניבו פרי.

"מי שיעלה על הטרקטור יש לו חשבון עם מרקו" היה מזדוהר את צעירי הקיבוץ שזממו מפעם לפעם לדהור עליו, בין השדות לוואדיות החורצים את מרחבי העמק. "כשהייתי ילד בתורקיה, היו מעבדים בכפר שלנו את השדות, עם שור או חמור ומחרשה מצ"ץ" היה מספר לילדי הקיבוץ הסקרניים, שהצטופפו סביבו בין הערביים. הנה לפניכם סוד, שאסור לגלות, בטח לא למזכיר המשק, ארונצ'ו הכעסן. רק יהודי אחד הורשה לנהוג מעת לעת ב"בייבי" של מרקו. הוא לא קיבוצניק, הוא דווקא מבית-שאן. קוראים לו אברמיקו פרדו, הבולגרי. הוא, למי שלא יודע, יד ימינו של מרקו במטע.

מדובר בפועל שכיר כבן 50, חסון וגבוה, אשר למרות איומי המפא"ניקים, לא הוריד את כיפתו השחורה מראש, ושתי יציאותיו היו גולשות עד ברכיו החסונות.

"הם, החברים שלך, לא יאימו עלי עם הכרטיס האדום שלהם" היה סונט במרקו הקיבוצניק, "אני, גם אם יפטר אותי, הלחם בא מן השמים והם הטרונוצ'וס (טיפשים. בספניולית) לא יודעים זאת. גם אחרי שהם ייעלמו מן העולם, עדיין יישארו תפילין וציצית ותפילה לעם ישראל. והם יעשו מהצבע האדום שלהם פסים למדרכות, או יצבעו כובעי מצחיה למצילים בים".

"עזוב אותי מהוויכוחים האלה", ניסה מרקו להתחמק, "אני באתי מתורקיה בלי דת, כך שאף מפא"ניק לא איים עלי. אבל כל עוד אנחנו עובדים כאן יחד במטעים, ועושים טוב לארץ, גם אם יבוא לכאן בן גוריון, אני מעיף אותו בחזרה לתל-אביב או לשדה-בוקר. אל תדאג אברמיקו, מילה שלי בקיבוץ זו מילה, גם ארונצ'ו המזכיר משק יודע, שאיני לא מתעסקים".

אכן, המון חיבה תמימה ואהבת חינום התגפפו להן בין שני הידידים הללו, שעשו חיל יחדיו והעשירו יפה מאד את קופת הקיבוץ.

התנובה היתה די והותר, ובהחלט ניתן לומר שענף זה דישן את רמת-החיים של הקיבוצניקים.

"תראה ארונצ'ו" היה מסביר מרקו למזכיר המשק "אברמיקו הבולגרי הוא אומנם אדוק, אבל יש לו הבנה בומבה בחקלאות, פי אלף משך החקלאות. יש לו עיניים של נץ, רואה עלה אפור, עץ נבול או פרי נגוע, ישר יודע מה המחלה ומה לטפל".

"אבל הוא לא מתיישר עם המפלגה" טען ארונצ'ו. "עזוב אותו מהמפלגה, אם תשאיר אותו בידיים שלי ואני מעביר אותו עוד מעט, עם כל המשפחה שלו לקיבוץ.

בית-שאן עיר של עניים. אתה יודע ארונצ'ו שהדתיים בנסיגה, בסוף גם אברמיקו יבין שהמדינה זה העיקר, ובמקום החושים האלה שיוצאים לו מהחולצה, הוא יחזיק דגל כחול לבן ביד ימין, ודגל אדום ביד שמאל, ויצטרף עם כולנו למצעד של אחד במאי".

"זה עקשן פרד" היה מסכם ארונצ'ו את השיחה. "פרד, פרד, אבל הוא הפרך שלי" חתם מרקו את הדו-שיח שחזר על עצמו לא מעט פעמים.

זה קרה באמצע חודש אב.

מרקו עלה על סולם לקצוץ צמרת אבוקדו, איבד שיווי משקל ושבר צלע.

"לא נורא, יש לי הרבה צלעות עודף" גיחך מנהל המטעים והמשיך לעבוד.

יומיים אחר כך הוא אחז במשור, והחל לנסר. לפתע הלהב ניתק ונישבר. החלק האחורי שלו חתך עמוקות את ידו הימנית של מרקו, דבר שהצריר תפר רציני בקופת-חוליים.

"אני מודאג ממך" שידר אברמיקו אותות מצוקה לעבר ידידו. "שתי תאונות מוזרות ביומיים זה מחייב חשבון נפש".

"אל תאיים עלי עם החשבונות שלך" התפלמס מרקו. "זה הכל כשלונות שלי. אני שלומייזל, כמו שאומרים האשכנזים".

יומיים לפני ראש השנה התאונה השלישית.

נחש ארסי נחבא לו באחד מצינורות ההשקיה שמרקו ביקש להעבירם. זה נגמר בהכשה ברגל השמאלית.

"הצילו, נחש!" זעק מרקו, ודקה אחר כך היה שם אברמיקו שהוריד חולצתו ועשה חסימה מעל לברכו של מרקו המבוהל.

הפועל השכיר העמיס את מרקו הרועד לעגלה, התייע את הטרקטור הירוק ודהר לבית החולים בעפולה.

ד"ר איצ'לה טייכנר סיכם את האירוע אחרי כמה זריקות והקזת דם: "אלמלא אברמיקו בסביבה, היית בשמים, מרקו, משקה עציצים בגן עדן או ביהנום, אם יש שם מטעים".

הם חזרו לקיבוץ.

"תקשיב יא לונסו (קרש, בספניולית) אתה לא רואה שעושים לך איתותים מן השמים.

צלע שבורה, שריטה ביד, נחש צפע...

הלו מרקו מדברים איתך".

נו, נו" אנפף התורקי חסר לחלוותי של אמונה.

"אין ברירה איתך, אחרי ראש השנה אני בא לקיבוץ עם תרגול לבן וכרובלת אדומה, ועושה לך כפרות מול העיניים של ארונצ'ו מזכיר המשק ומול כל החברים המפא"ניקים שלך.

כפרות באמצע היום. זה חליפתך, זה תמורתך, זה כפרתך, אחר כך שוחט אותך.

מצידו שבן גוריון יעמיד מולי כיתת יורים, אני לא רוצה אותך מת, אתה חבר יקר שלי מרקו, כן?" בער אברמיקו המודאג.

"עשה לי טובה, תירגע. אל תבוא לי לקיבוץ עם תרגולות, פה לא מכירים את הפטנטים האלה של מאה שערים... מה זה בכלל כפרות? זה בטח פולקלור אינדיאני... תירגע אברמיקו, סע לבית-שאן תעשה חג, חוזרים לעבודה ביום ראשון, קיבלת שלושה ימים חופש כמו שביקשת".

ברוך אומר ועושה. ביום ראשון אחרי 'שבת שובה', ירד אברמיקו פרדו לבית-שאן מהאוטובוס, ובסלו המחורר תרגול לבן.

הוא צעד בזריזות לעבר ביתו של מרקו התורקי שהתרווח לו חבוש ברגלו על ספה במרפסת, חוסה בצילו של עץ אדרכת גדול מימדים.

ארונצ'ו מזכיר המשק עבר בשביל הסמוך על אופניו, ולא האמין למראה עיניו.

מנהל המטעים המסור שלו, ישב מחויך וציני על ספתו, אברמיקו ניצב עליו עם תרגול לבן בידו ולחש מה שלוחש, תוך נפנופי התרגול בתנועות סיבוביות מחשידות ומרגיזות.

נחשול של זעם אדיר התרסק על פניו של מזכיר המשק, ונחירי אפו החלו לרטוט ללא שליטה: "אברמיקו אתה מפוטר! עוף מכאן לכל הרוחות, לא רוצה לראות אותך פה עם החושים והכיפה והתרגול. אתה מכניס לי שיעגונות לקיבוץ. ואתה מרקו מושהה מענף המטעים עד להודעה חדשה. תגייד שלום לטרקטור. ידעתי שצריר לשים קץ לידידות המסוכנת ביניכם".

ארונצ'ו לחץ על הדוושות ונעלם בארץ לרפת.

עשר בבוקר, ערב יום הכיפורים תשי"ד.

מרקו נכנס למוסך הקיבוץ ומתניע את הטרקטור הירוק, לא עושה חשבון לארונצ'ו. הוא דוהר לכיוון המטעים. שעה שלמה הוא מסתובב שם בוחן את העצים, אותו, רק השמים יפטר.

הוא לא יודע למה ואיך, אך בשלב מסוים הוא יוצא ממתע המנגו, מסיט את ההגה לכיוון הכביש הראשי, ולוחץ על הגז מבלי להביט שמאלה ימינה. משאית שבאה במהירות מכיוון מושב קטן סמוך לבית-שאן, פוגעת בטרקטור.

רשמו לפניכם, התהפכות מהירה של שני הרכבים. מרקו מועף עשרה מטרים באוויר, וצונח על ברז ההשקיה של מטע הלימונים. הוא מרגיש שגופו מתפצפץ, מזרקה של דם פורצת מפיו ומאפו, ותוך כדי טשטוש ואיבוד הכרה הוא רואה מעליו אלפי מלאכים מוזרים, לבנים עם כנפי נוצות, עפים, קופצים, עם מעין כתר אדום על הראש. הם עולים עליו, יורדים, מלטפים אותו בכנפיהם, ואפילו קצת עוקצים. והוא, עם קורט ההכרה שעוד נותרה בו מבין שהם מלאכים טובים, והוא בוכה לעברם בצוץ למולם בלי מילים "מלאכים לבנים הצילו אותי, חבקו אותי. אני רוצה לחיות! אני עדיין איש צעיר, יש לי אשה ובן אחד קטן... תעשו משהו מלאכים טובים, אל תתנו לי למות".

היה נדמה לו, למרקו, שהם עונים לו משהו, שהם מתייחסים לתחנוניו, אבל הוא כבר שקע בתנומה עמוקה ממנה התעורר רק אחרי שלושה ימים. כשהוא פקח את עיניו, הוא הבחין בפניו הטובות של אברמיקו מחייכות אליו.

"אמרת לי דוקטור טייכנר שאתה לא תמות. הוא כבר היה מיאוש. נשאת עם חצי ליטר דם. כל הצלעות שלך נעשו קציצה ויש לך סדק חמוד בגולגולת, אבל השכל - ברוך ד' - לא נשפך לך. טייכנר אמר לי: 'יש לו 24 שעות לחיות, עד 48 שעות זה נס. לחזור להכרה הוא כבר לא יחזור'. ואני אומר לו 'טייכנר, אתה דוקטור, אבל אתה לא הקב"ה. מרקו יתעורר ויחיה. לא 24 שעות נוספות, אלא לפחות 48 שנים טובות ונעימות'. והנה אני צודק, אתה כמו גויאבה מעוכה, אבל חי".

"תגייד", לחש מרקו "אתה מבין במלאכים?" "בהחלט. כמו שאתה מבין במלאכים, גם אני מבין" צחקק הבית-שאני.

"אתה יודע, אני זוכר טוב טוב, דקה אחרי התאונה עוד הייתי בהכרה מטושטשת, ראיתי מסביבי המון מלאכים עם כנפי נוצות, עם כתר אדום על הראש... ידעתי שהם מלאכים טובים... אתה מבין בתורה... יש מלאכים כאלה אברמיקו?"

אברמיקו ודוקטור טייכנר פרצו בצחוק מתגלגל. "אלפי מלאכים לבנים עם נוצות... ח... ח... ח... המשאית שבאה מן המושב, זו שפגעה בטרקטור, היתה עמוסה באלפי תרגולות שהובלו למשחטה האזורית... ח... ח... ח... הן עפו מן המשאית וכנראה אפפו ועטפו אותך מכל כיוון, ואתה עקב הטשטוש שלך חשבת שהם מלאכים...".

"רגע, רגע, אברמיקו. תפסיק לצחוק. אתה עשית עלי טקס 'כפרות' בקיבוץ. זוכר? אתה זה שאמרת לי על המרפסת 'מרקו, זה התרגול ילך לשחיטה, ואתה לחיים טובים ולשלום...' אני בטוח שהתרגול הזה קרא לחברים שלו שיצילו אותי".

אחר כך נכנס מזכיר המשק ארונצ'ו למחלקה, ובארשת פנים רצינית אמר: "אחרי שתבריא מרקו אתה חוזר למטעים... אברמיקו אתה לא מפוטר".

"תשכח", לחשש מרקו "אני עם הקיבוץ גמרתי. אחרי השיקום, אני לוקח את אשתי והילד ועובר לגור בבית-שאן. אחרי טקס הכפרות הגדול בערב יום כיפור על הכביש הראשי, אני עובר סופית למחנה האדוקים של אברמיקו פרדו. ומצידי שבן גוריון וכל המפא"ניקים יעמידו מולי כתת יורים. אני לא נכנע".

ארונצ'ו אפילו לא חיך.

אבל המון תרגולות, שהלכו כפרה, קרקרו מאושר.